

prima instanță: Judecătoria Centru, mun. Chișinău
jud. Natalia Sandu
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău
jud. Nina Vascan, Vladislav Clima, Eugenia Fistican

Î N C H E I E R E

29 noiembrie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența

Președintele ședinței

Judecători

Maria Ghervas

Nicolae Craiu, Dumitru Mardari

Mariana Pitic și Luiza Gafton

examinând cererea depusă de către Instituția Privată ”Liceul de Limbi Moderne și Management” cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Instituția Privată ”Liceul de Limbi Moderne și Management” împotriva Consiliul municipal Chișinău cu privire la încasarea alocațiilor pentru finanțarea desfășurării procesului de învățământ

c o n s t a t ă :

La 12 iunie 2014 Liceul de Limbi Moderne și Management a depus cerere de chemare în judecată împotriva Consiliului municipal Chișinău cu privire la încasarea alocațiilor pentru finanțarea desfășurării procesului de învățământ (f.d. 4-9, vol.I).

În motivarea acțiunii, reclamantul a indicat că este o instituție privată de învățământ preșcolar, primar, gimnazial și liceal, activitatea căreia are drept scop educarea personalităților multilateral dezvoltate lingvistic, științific, estetic și fizic, cu cunoștințe fundamentale în tehnologiile moderne ale managementului economic și politic. Menționează că prin prisma normelor de drept în vigoare, elevii din învățământul general obligatoriu, inclusiv din instituțiile private, beneficiază de alocații financiare pentru întreținere pe un an de studiu, fapt probat prin prevederile notelor metodologice privind elaborarea proiectelor de buget la ramura “Învățământ” pe anii 2006 (1 725,11 lei per elev), 2007 (1 767,137 lei per elev), 2008 (3 400 lei per elev), 2009 (3 519,74 lei per elev), 2010 (5 255,38 lei per elev), 2011 (5 490,19 lei per elev) și deciziile Consiliului mun. Chișinău cu privire la aprobarea bugetului municipal pe anii 2012 (6 127 lei per elev), 2013 (6 282 lei per elev), 2014 (6 929 lei per elev).

Astfel, pentru perioada anilor de studii 2006 – prima jumătate a anului 2014, Liceului de Limbi Moderne și Management urma a-i fi acordată suma de 5 541 2 383,79 lei cu titlu

de alocații pentru desfășurarea procesului de învățământ, însă finanțarea nu a avut loc deoarece autoritățile municipale refuză să aloce mijloacele financiare respective, deși conform art. 36 alin. (18) al Legii învățământului nr.547 din 21 iulie 1995, finanțarea instituțiilor de învățământ privat se efectuează și de la bugetul de stat, în limitele normativelor instituțiilor de stat în modul stabilit de Guvern, iar potrivit art. 21 al aceleiași Legi, autoritățile administrației publice locale pot contribui la întreținerea elevilor și studenților, stabilind și aprobând cotele anuale de subvenționare a sistemului de învățământ de la bugetul de stat, precum și normele de asigurare materială a elevilor și studenților.

Reclamantul susține că, la 08 aprilie 2014 s-a adresat către Consiliul municipal Chișinău cu cerere prin care a solicitat examinarea posibilităților de finanțare pentru elevii care își fac studiile în cadrul liceului, în limitele stabilite pentru instituțiile publice pe perioada anului 2006 - prima jumătate a anului 2014, dar prin răspunsul nr .04-109/2389 din 08 mai 2014, Consiliul municipal Chișinău s-a expus doar pe marginea cerinței privind alimentația gratuită a elevilor claselor I-IV din Liceul de Limbi Moderne și Management pentru anii 2008-2014, lăsând fără examinare capătul de cerere privind dispunerea finanțării pe bază de formulă a instituției cu achitarea alocațiilor aferente.

Învederează că elevii care își fac studiile la Liceu reprezintă o parte din populația școlară supusă învățământului general obligatoriu. Iar abținerea autorităților municipale de la finanțarea instituției de învățământ privat cu instruirea copiilor ce cad sub incidența noțiunii de învățământ de stat obligatoriu, este ilegală și neîntemeiată, Consiliul municipal Chișinău obținând de la bugetul public național mijloace financiare pentru finanțarea desfășurării procesului de învățământ, motiv pentru care statul nu poate invoca drept scuză lipsa mijloacelor disponibile.

Reclamantul invocă că în cazuri similare speței supuse judecării, Consiliul municipal Chișinău a fost obligat să achite mijloacele financiare necesare pentru întreținerea elevilor din instituții private de învățământ, astfel prin prisma art. 123 alin. (2) CPC, soluțiile judecătorești respective urmează să servească drept model la judecarea prezentului litigiu.

Solicită Liceul de Limbi Moderne și Management încasarea de la Consiliul municipal Chișinău a mijloacelor financiare pentru finanțarea elevilor care își fac studiile la Liceu în sumă de 5 541 383,79 lei pentru desfășurarea procesului de învățământ pentru anii de studii 2006 – prima jumătate a anului 2014, precum și compensarea cheltuielilor de judecată aferente.

Prin hotărârea Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 21 octombrie 2014 acțiunea a fost admisă integral (f.d. 192, 213-222, vol.I). S-a încasat de la Consiliul municipal Chișinău în beneficiul Instituției Private ”Liceul de Limbi Moderne și Management” a sumei de 5 541 383,79 lei cu titlu de mijloace financiare pentru finanțarea elevilor pentru anii de studii 2006 – prima jumătate a anului 2014.

Prin încheierea Judecătoriei Centru mun. Chișinău din 20 noiembrie 2014 (f.d. 195, vol.I) s-a corectat eroarea materială evidentă din cuprinsul dispozitivului hotărârii din 21 octombrie 2014, în dispozitiv fiind inclusă și sintagma referitor la încasarea de la Consiliul

municipal Chișinău în beneficiul Liceului de Limbi Moderne și Management a taxei de stat în mărime de 5 000 lei.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 17 iunie 2015 (f.d. 239, 241-250) a fost admis apelul declarat de către Consiliul Municipal Chișinău, casată hotărârea Judecătorei Centru mun. Chișinău din 21 octombrie 2014 și încheierea aceleiași instanțe din 20 noiembrie 2014, fiind pronunțată o nouă hotărâre de admitere integrală a acțiunii cu încasarea de la Consiliul municipal Chișinău în beneficiul Liceului de Limbi Moderne și Management a sumei de 5 541 383,79 lei pentru finanțarea elevilor pentru anii de studii 2006 – prima jumătate a anului 2014 și în beneficiul statului a sumei de 5 000,00 lei cu titlul taxei de stat.

Se reține că Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 17 iunie 2015 a casat hotărârea Judecătorei Centru mun. Chișinău din 21 octombrie 2014, invocând drept argument de bază interpretarea și aplicarea eronată a normelor de drept procedural și anume faptul că instanța de fond a emis încheierea Judecătorei Centru mun. Chișinău din 20 noiembrie 2014 de corectare a erorii, în lipsa condițiilor prevăzute de art. 249 CPC în acest sens, încheierea respectivă fiind neîntemeiată.

De asemenea, instanța de apel a menționat că dispozitivul hotărârii din 21 octombrie 2014 diferă de cel al hotărârii integrale, în ultimul enunțându-se suplimentar și despre încasarea taxei de stat. În ceea ce privește fondul cauzei, Curtea de Apel Chișinău a dat o argumentare și o soluție similară Judecătorei Centru mun. Chișinău.

La 03 septembrie 2015 Consiliul municipal Chișinău prin intermediul reprezentantului Crețu Maria (procura nr. 07-116/18 din 12 ianuarie 2015) a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 17 iunie 2015, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii (f.d. 1-4, vol.II).

Prin decizia Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de Consiliul municipal Chișinău a fost admis, a fost casată decizia Curții de Apel Chișinău din 17 iunie 2015, cu restituirea pricinii spre rejudecare la instanța de apel în alt complet de judecată (f.d. 16-27, vol. II).

La data de 17 mai 2017, Curtea de Apel Chișinău a adoptat decizia nr. 2ac-656/16 prin care a fost respins apelul declarat de Primăria mun. Chișinău, a fost admis apelul declarat de Consiliul municipal Chișinău și modificată hotărârea Judecătorei Centru, municipiul Chișinău din 21 octombrie 2014, prin micșorarea cuantumului mijloacelor financiare pentru finanțarea elevilor Instituției Private ”Liceul de Limbi Moderne și Management” pentru anii de studii 2006 – prima jumătate a anului 2014, încasate de la Consiliul municipal Chișinău de la suma de 5541383,79 lei până la suma de 4027165,35 lei.

În motivarea soluției sale, instanța de apel a constatat că în temeiul alin.(18) art. 36 din Legea învățământului nr. 547 din 21 iulie 1995, în vigoare până la data de 24 noiembrie 2014, pot beneficia după acreditare, de finanțare de la bugetul de stat doar instituțiile de învățământ privat preșcolar, primar și gimnazial, cu excepția celui liceal. Astfel, deoarece legea nu prevede alocații pentru elevii din clasele liceale, au fost respinse pretențiile în

privința încasării mijloacelor financiare pentru finanțarea învățământul liceal și respectiv a fost micșorat cuantumul mijloacelor financiare care urmează a fi alocate pentru desfășurarea procesului de învățământ în Instituția Privată ”Liceul de Limbi Moderne și Management”, pentru anii de studii 2006 – prima jumătate a anului 2014, de la suma de 5541383,79 lei până la suma de 4027165,35 lei.

La data de 11 august 2017, Instituția Privată ”Liceul de Limbi Moderne și Management”, nefiind de acord cu decizia instanței de apel, prin intermediul reprezentatului său, avocatul Agachi Tatiana, a declarat recurs, prin care a solicitat admiterea recursului, examinarea problemei în fond cu dispunerea modificării deciziei Curții de Apel Chișinău din 17 mai 2017, prin majorarea cuantumului mijloacelor financiare pentru finanțarea elevilor Liceului de Limbi Moderne și Management, pentru anii de studii 2006 – prima jumătate a anului 2014, încasate de la Consiliul municipal Chișinău de la suma de 4027165,35 lei până la suma 5387876,06 lei (f.d. 2-12, vol.III).

La data de 06 noiembrie 2017, directorul Instituției Privat ”Liceul de Limbi Moderne și Management”, Zaharii Aramă și avocatul Vladimir Grosu (reprezentant în baza mandatului avocațial MA nr. 1077515), în interesele Instituției Private ”Liceul de Limbi Moderne și Management” au înaintat cerere de ridicare a excepției de neconstituționalitate, invocând faptul că norma legală pe care și-a întemeiat Curtea de Apel Chișinău soluția adoptată și anume alin.(18) art. 36 din Legea învățământului nr. 547 din 21 iulie 1995 este contrară Constituției Republicii Moldova, în particular cu art. art. 1 alin. (3), 10, 16, 35,126.

Reprezentanții Instituției Private ”Liceul de Limbi Moderne și Management” solicită sesizarea Curții Constituționale a Republicii Moldova și suspendarea procesului civil până la examinarea respectivei sesizări de către Curtea Constituțională.

Studiind cererea depusă de reprezentanții Instituției Private ”Liceul de Limbi Moderne și Management”, directorul Zaharii Aramă și avocatul Vladimir Grosu cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că urmează a fi admisă cu remiterea acesteia Curții Constituționale și suspendarea procesului din următoarele motive.

Conform art. 135 alin. (1) lit. a) Constituția Republicii Moldova și art. 4 alin. (1) Legea cu privire la Curtea Constituțională nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994, Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

În conformitate cu art. 12¹ alin. (1) Codul de procedură civilă, dacă în procesul judecării pricinii se constată că norma de drept ce urmează a fi aplicată sau care a fost deja aplicată este în contradicție cu prevederile Constituției Republicii Moldova, iar controlul constituționalității actului normativ este de competența Curții Constituționale, instanța de judecată formulează o sesizare a Curții Constituționale pe care o transmite prin intermediul Curții Supreme de Justiție.

Curtea Constituțională în punctele 77, 79, 82 și 87 din hotărârea nr. 2 din 09 februarie 2016 a constatat că excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată de către:

(1) instanța de judecată din oficiu, care, respectând principiul supremației Constituției, nu este în drept să aplice o normă în privința căreia există incertitudini de constituționalitate;

(2) părțile în proces, inclusiv reprezentanții acestora, drepturile și interesele cărora pot fi afectate prin aplicarea unei norme neconstituționale la soluționarea cauzei.

Controlul concret de constituționalitate pe cale de excepție constituie singurul instrument prin intermediul căruia cetățeanul are posibilitatea de a acționa pentru a se apăra împotriva legislatorului însuși, în cazul în care, prin lege, drepturile sale constituționale sunt încălcate.

Dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un proces echitabil. Această cale indirectă, care permite cetățenilor accesul la justiția constituțională, oferă, de asemenea, posibilitate Curții Constituționale, în calitate sa de garant al supremației Constituției, să-și exercite controlul asupra puterii legiuitoare cu privire la respectarea catalogului drepturilor și libertăților fundamentale.

Curtea Constituțională a mai reținut că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

(1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin.(1) lit.a) din Constituție;

(2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică faptul că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

(3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

(4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Pct. 73 al hotărârii precitate, indică că pornind de la natura excepției de neconstituționalitate, ea poate fi ridicată atât asupra actelor în vigoare, cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din constituție, cât și asupra actelor care nu mai sunt în vigoare, dacă sub imperiul acestora s-au născut raporturi juridice care continuă să producă efecte, iar norma este aplicabilă raporturilor juridice litigioase și este determinată în soluționarea cauzei.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că în speță sunt întrunite condițiile necesare stabilite de Curtea Constituțională în hotărârea nr. 2 din 09 februarie 2016 pentru ridicarea excepției de neconstituționalitate, având în vedere că obiectul excepției, prevederile alin.(18) art. 36 din Legea învățământului nr. 547 din 21 iulie 1995, în vigoare până la 24 noiembrie 2014, intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin.(1) lit.a) din Constituție, excepția este ridicată de reprezentanții recurentului Instituției Private "Liceul de Limbi Moderne și Management" directorul Zaharii Aramă și avocatul Vladimir Grosu, și că prevederile alin.(18) art. 36 din Legea învățământului nr. 547 din 21 iulie 1995 au fost aplicate la soluționarea cauzei de instanțele ierarhic inferioare, precum și faptul că nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale pe acest obiect, din care considerente cererea urmează a fi admisă.

În conformitate cu art. 260 alin. (1) lit. e) Codul de procedură civilă, instanța judecătorească este obligată să suspende procesul în cazul ridicării excepției de neconstituționalitate.

Ca rezultat al admitterii cererii cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a suspenda procesul.

În conformitate cu art. 12¹, art. 260 alin. (1) lit. e), art. 269-270 Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d i s p u n e :

Se admite cererea depusă de reprezentanții Instituției Private ”Liceul de Limbi Moderne și Management”, directorul Zaharii Aramă și avocatul Vladimir Grosu cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Se remite Curții Constituționale cererea reprezentanților Instituției Private ”Liceul de Limbi Moderne și Management”, directorul Zaharii Aramă și avocatul Vladimir Grosu privind controlul constituționalității prevederilor alin.(18) art. 36 din Legea învățământului nr. 547 din 21 iulie 1995, în vigoare până la 24 noiembrie 2014.

Se suspendă procesul în cauza civilă la cererea de chemare de judecată depusă de Instituția Privată ”Liceul de Limbi Moderne și Management” împotriva Consiliului municipal Chișinău cu privire la încasarea alocațiilor pentru finanțarea desfășurării procesului de învățământ

Încheierea nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței

Maria Ghervas

Judecători

Nicolae Craiu

Dumitru Mardari

Mariana Pitic

Luiza Gafton